

DATO
04. august 2026

SAGSNR.
26-004375

Notat om socioøkonomi

Socioøkonomi har en virkning på både kommunens indtægter og udgifter. Der er kun i begrænset omfang en automatisk kobling mellem en forbedret socioøkonomi og kommunale udgifter. I udligningssystemet er der imidlertid en kobling, idet en forbedret socioøkonomi medfører, at kommunen får mindre i finansiering.

Det socioøkonomiske indeks og finansiering

Ved budgetlægningen er der blandt andet fokus på sammenhængen mellem den finansiering kommunen modtager fra staten og kommunens socioøkonomi. Kommunen indplaceres i et socioøkonomiske indeks, som er et mål Indenrigs- og Sundhedsministeriet bruger til at vurdere, hvor stort et udgiftsbehov en kommune har i forhold til landsgennemsnittet.

Ved opgørelse af udligningen mellem kommuner er der to udgiftsbehov, som tæller. Det er dels det aldersbestemte udgiftsbehov, der vægter 67 pct., dels det socioøkonomiske udgiftsbehov, der har en vægt på 33 pct. Udgiftsbehovene er udgangspunkt for udligningen mellem kommuner og i nogen grad for fordelingen af statslige tilskud til kommunerne.

Det socioøkonomiske indeks er et tal, der viser, hvor meget en kommunes borgere – ud fra sociale og økonomiske forhold – forventes at have behov for kommunale ydelser. Landsgennemsnittet svarer til indeks 100. Ved en værdi større end 100 har en kommune et større udgiftsbehov end gennemsnittet, og omvendt ved en værdi mindre end 100 er kommunens udgiftsbehov lavere end gennemsnittet.

Indekset beregnes ud fra 18 socioøkonomiske parametre, der indgår med forskellig vægt. Det er f.eks.:

- Antal 20-59 årige uden beskæftigelse (19 pct.)
- Antal 25-49 årige uden erhvervsuddannelse ekskl. visse indvandrere (13 pct.)
- Antal almene familieboliger (12 pct.)
- Antal børn i familier med kort uddannelse, ekskl. visse indvandrere mv. (9 pct.)
- Antal billige boliger samt visse boliger i yderområder og sommerhuse (6 pct.)
- Antal indvandrere ekskl. opholdsgrundlag som aupair (6 pct.)

Derudover er der kriterier, der vedrører antallet af psykiatriske patienter, antal af forsikrede ledige, voksne med begrænset erhvervs erfaring og personer med lav middellevetid, mv. Se bilag 1 med alle parametre, samt Kalundborg Kommunes placering de sidste 6 år på hver af de af de 18 parametre.

Udligningen af udgiftsbehov virker sådan, at kommuner med højt indeks får tilført flere midler i tilskud og udligning end andre kommuner, fordi de har større sociale

Kontakt

Sagsansvarlig:
Økonomi

Kalundborg Kommune
Holbækvej 141 B
4400 Kalundborg

udfordringer, mens kommuner med lavt indeks får mindre beløb i tilskud og udligning, fordi deres borgere generelt har færre behov.

Efter nogle år med ret stabile indekstal fik den socioøkonomiske udvikling stor betydning for Kalundborg Kommunes indtægtsside i 2025, hvor værdien af indekset faldt fra 126,11 i 2024 til 124,72 i 2025. Ved budgetlægningen for 2026 var faldet i det socioøkonomiske indeks minimalt, mens indekset fra 2026 til 2027 igen udviser et fald fra 124,70 til 123,72. Udviklingen i indekset er vist i figuren nedenfor.

Figur 1. Socioøkonomisk indeks for Kalundborg Kommune 2022-2026

Et fald i det socioøkonomiske indeks og en ændret udligning er i sig selv ikke negativt, idet en forbedret socioøkonomi lokalt i forhold til hele landet også kan indikere et faldende udgiftspres. Et reduceret udgiftspres forudsætter dog, at der på landsplan ikke er stigende udgifter, der vil udligne gevinsten af en forbedret socioøkonomi lokalt. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, at de lokale indekstal er relative i forhold til landstallene og ikke absolutte størrelser.

Socioøkonomi og udvikling i kommunale udgifter

Komponent lavede i efteråret 2024 en analyse af Kalundborg Kommunes socioøkonomi. I den forbindelse blev der lavet en vurdering af potentialet for at opnå en effekt af en forbedret socioøkonomi på de kommunale udgifter.

Ifølge Komponent ses den tydeligste sammenhæng mellem udviklingen i socioøkonomien og en afsmittende virkning på kommunens udgifter på beskæftigelsesområdet. Det forudsættes her, at der ikke er en modsatrettet udvikling i konjunkturerne, som ophæver virkningen af en gunstig socioøkonomisk udvikling.

Desuden er der to områder, hvor der er en vis forventning om en effekt på udgifterne på længere sigt. Det drejer sig om det specialiserede børneområde og det specialiserede voksenområde, hvor effekten er bundet op på opfølgninger vedrørende visitationspraksis og tilbudsviften.

Når de to områder fremhæves, er det ikke en vurdering af, at en økonomisk effekt er mulig og kommer automatisk. Det er udtryk for, at det på sigt ved en særlig aktiv fokus på styring kan have en positiv effekt på udgifterne, at socioøkonomien i kommunen forbedres.